

DANIËL (GRIEKS)

In die Griekse vertaling van die Ou Testament (•Septuagint) word die boek *Daniël* uitgebrei met drie byvoegings, genaamd *Lied van die drie jong manne* (ingevoeg ná 3:23), *Susanna* en *Bel en die draak* (wat albei aan die einde van *Daniël* ingevoeg is). Daar is twee belangrike maar duidelik verskillende Griekse weergawes van *Daniël* en die drie byvoegings daarvan. Een weergawe is bekend as dié van •Theodotion en die ander as die Ou-Griekse Vertaling. Terwyl die meeste ouer •Septuagint-uitgawes beide weergawes parallel weergee, verkies die nuwer uitgawes die Ou-Griekse Vertaling. Vir die Afrikaanse vertaling wat hier volg, word egter van die Theodotion-weergawe gebruik gemaak — die meer bekende weergawe in kerklike kringe.

Daniël (Grieks) 3: Lied van die drie jong manne

Die plek van ontstaan is onbekend; die ontstaanstyd word gewoonlik tussen 170 en 150 vC geplaas. Ook die identiteit van die skrywer en die eerste lesers is onbekend. Daar kan wel afgelei word dat die skrywer(s) Joods was. Dit is onseker of die boek oorspronklik in Hebreeus, Aramees of Grieks geskryf is.

Die “Gebed van Asarja” (DanGr 3:26-45) is 'n boetelied en 'n gebed om ontferming, en die “Lied van die drie jong manne” (DanGr 3:51-90) neem die vorm van 'n psalm aan. Albei is in 'n verhewe styl geskryf en in “Die Lied van die drie jong manne” is daar opvallend baie verwysings na dele in die *Psalms*.

Daar is groot klem op die uniekheid van God, nie net in terme van sy krag nie, maar ook in terme van sy genade en geregtigheid. Hy is uniek omdat Hy die God van die verbond is wat gereed is om vir sy volk,

Israel, in te tree. Die ramspoed wat Israel getref het, is die gevolg van hulle sonde, maar as hulle om vergifnis vra, sal God hulle vergewe. God word ook geprys vir sy geregtigheid — wat beteken dat Israel gestraf moet word. Ten spyte van die feit dat Israel nie 'n leier het nie, word die vertroue in God se genade verwoord, iets wat beteken dat Hy vir uitkoms sal sorg.

Daniël (Grieks) 3 kan soos volg ingedeel word:

3:24-45 Gebed van Asarja

3:46-50 Verwarming van die smeltoond

3:51-90 Lied van die drie jong manne

Daniël (Grieks) 13: Susanna

Die ontstaanstyd is moontlik tussen 150 en 100 vC. Die vermoede is dat dit in 'n Palestynse konteks ontstaan het. Dit is nie seker of die boek oorspronklik in Hebreeus, Aramees of Grieks geskryf is nie.

Die identiteit van die skrywer en eerste lesers is onbekend; uit die boek kan wel afgelei word dat die skrywer 'n Jood was.

Daniël (Grieks 13) is in die vorm van 'n verhaal geskryf. Die styl is eenvoudig en versorg.

Die belangrikste tema van die boek is reg en geregtigheid en hoe belangrik dit is om op God te vertrou. Ander minder belangrike motiewe is dié van die wyse jongeling wat volwassenes tereg wys, asook dié van die vrou wat ten onregte van owerspel beskuldig word.

Daniël (Grieks) 13 kan soos volg ingedeel word:

13:1-27 Susanna se skoonheid

13:28-41 Getuienis van die twee oudstes

13:42-64 Ontmaskering van die twee oudstes

Daniël (Grieks) 14: Bel en die draak

Dit is vermoedelik tussen 150 en 100 vC geskryf. Die plek van ontstaan is onbekend. Moontlike plekke wat genoem word, is Babilon, Palestina en Aleksandrië.

Die identiteit van die skrywer en eerste lesers is onbekend.

Albei verhale (die een oor Bel en die ander oor die draak) is in 'n eenvoudige vertelstyl geskryf. Beide is apologeties, met ander woorde bedoel om as verdediging te dien van die Joodse godsdiens as die ware godsdiens. Alle ander godsdienste word as afgodery afgemaak; slegs die ware God moet aanbid word. In albei verhale is daar dus groot klem op die uniekheid van God.

Daniël (Grieks) 14 kan soos volg ingedeel word:

14:1-22 Ontmaskering van die priesters van Bel

14:23-30 Daniël dood die draak

14:31-42 Daniël in die leeu kuil

3

Die lied van die drie jong manne

Gebed van Asarja

²⁴ Hulle het in die middel van die vuur rondgestap en vir God liedere gesing en die Here geprys.

²⁵ Asarja het gaan staan en reg in die middel van die vuur sy mond oopgemaak en gesê:

²⁶ *[“]*Lofwaardig is U, Here,
God van ons voorvaders,
en prysenswaardig;
en roemryk is u Naam tot in ewigheid,
²⁷ * want U is regverdig in alles
wat U aan ons gedoen het;
al u werke is waar, u weë is reg
en al u oordele is betroubaar.
²⁸ U het immers betroubare
oordele gevel
in alles wat U oor ons gebring het
en oor Jerusalem, die heilige stad
van ons voorouers,
omdat U met u betroubare oordeel
dit alles oor ons gebring het
as gevolg van ons sondes.
²⁹ *Want ons het gesondig
en u wet oortree deurdat ons
van U weggedraai het.
Ons het in alles uitermate gesondig
en nie na u gebooie geluister nie.
³⁰ *Ons het hulle nóg nagekom,
nóg onderhou, soos U ons beveel het
om vir ons eie beswil te doen.

***3:26-45** Esra 9:6-15; Dan 9:3-19

***3:26** 1 Kron 29:10; Dan 4:34; DanGr 3:52-53

***3:27** Neh 9:33; Tob 3:2; Op 16:7; 19:2

***3:29** Dan 9:5-8

***3:30** Neh 1:7; Jes 59:12-13; Bar 1:17-18

³¹ Alles wat U oor ons gebring het
en alles wat U ons aangedoen het,
het U op grond van 'n betroubare
oordeel beskik.

³² *U het ons oorgegee
in die hand van vyande —
wettelose, allerhaatlikste
opstandelinge^a —
en aan 'n onregverdige koning,
die slegste een op die hele aarde!

³³ Nou kan ons nie eers
ons mond oopmaak nie;
dit het 'n skande en oneer geword
vir u dienaars en dié wat U aanbid.

³⁴ Moet ons nie vir altyd
aan hulle uitlewer nie —
ter wille van u Naam!
Moet u •verbond nie ophef nie!

³⁵ *Moet u barmhartigheid
nie van ons wegneem nie —
ter wille van Abraham
vir wie U liefgehad het,
en ter wille van Isak, u dienaar,
en Israel, u heilige,

***3:32** Lev 26:38; Deut 28:63-64

^a**3:32 vyande ... opstandelinge:** Kan ook vertaal word: “vyandige, wettelose en allerhaatlikste opstandelinge”.

***3:35** 2 Kron 20:7; Jes 41:8; Jak 2:23

³⁶ * aan wie U gesê het
dat U hulle nageslag sal vermeerder
soos die sterre van die hemel
en soos die sand op die seestrand.

³⁷ * Want ons, Here,
het minder geword as al die nasies;
ons staan vandag voor die hele wêreld
vernederd as gevolg van ons sondes.

³⁸ * Ons het in hierdie tyd
geen regeerder, profeet of leier nie,
ook nie 'n •brandoffer of •slagoffer
of •graanoffer of •wierookoffer nie,
en nie 'n plek om •eerstelingoffers
voor U te bring en barmhartigheid
te ontvang nie.

³⁹ * Maar mag ons
met 'n verbryselde siel en in 'n gees
van nederigheid aanvaar word,
asof ons brandoffers van ramme
en bulle en met tienduisende
vet lammers bring.

⁴⁰ * Laat dit vandag ons offer
in u teenwoordigheid wees
en laat dit in vervulling gaan

***3:36** Gen 15:5; 22:17

***3:37** Deut 28:62; Jer 42:2; Bar 2:13

***3:38** Klaagl 2:9; Hos 3:4

***3:39** Ps 51:19; Hos 6:6; Miga 6:7-8

***3:40** Ps 25:3

terwyl ons U navolg,
omdat daar geen skande sal kom
oor dié wat op U vertrou nie.

⁴¹ Nou volg ons U heelhartig;
ons het ontsag vir U en ons soek
u aangesig.

Laat ons nie beskaamd staan nie,

⁴² maar handel met ons
volgens u goedheid
en volgens die rykdom
van u barmhartigheid.

⁴³ * Red ons deur u wonderdade
en bring eer aan u Naam, Here!

⁴⁴ * Mag almal beskaamd staan
wat u dienaars slegte dinge aandoen;
mag hulle sonder enige heerskappy
en mag tot skande kom;
mag hulle krag gebreek word.

⁴⁵ * Laat hulle besef dat U, Here,
alleen God is,
verheerlik oor die hele wêreld.”

Verwarming van die smeltoond

⁴⁶ Die koning se dienaars wat hulle ingegooi het, het nie opgehou om die smeltoond te stook met nafta,^b teer, tou en stukkies hout nie. ⁴⁷ Die

***3:43** Dan 9:17-19; Bar 2:14-15

***3:44** Ps 35:26; 40:15; 83:18

***3:45** Deut 4:35,39; Ps 83:19; Jes 44:6

^b**3:46 nafta:** 'n Brandbare olie wat van aardolie gemaak is.

vlam het nege-en-veertig el^c bo die smeltoond uitgeslaan, ⁴⁸ *uitgesprei en die Galdeërs^d verbrand wat naby die smeltoond was. ⁴⁹ Maar die engel van die Here het afgekom en was saam met Asarja en sy vriende in die smeltoond. * Hy het die vlam van die vuur uit die smeltoond gewerp ⁵⁰ en die middel van die smeltoond koel gemaak asof 'n klam wind daardeur waai. Die vuur het hulle hoegenaamd nie geraak nie en hulle nie seergemaak of ongemak veroorsaak nie.

Lied van die drie jong manne

⁵¹ Toe het hierdie drie in die oond God uit een mond besing, verheerlik en geprys:

⁵² “*Lofwaardig is U, Here,
God van ons vaders,
en uitermate prysenswaardig
en verhewe tot in ewigheid!

Lofwaardig is u heerlike
en heilige Naam,
en uitermate prysenswaardig
en verhewe tot in ewigheid!

⁵³ Lofwaardig is U in die tempel
van u heilige heerlikheid,
en uitermate lofwaardig
en heerlik tot in ewigheid!

^c3:47 49 el: Ongeveer 22 m; •Lengtemate.

*3:48 Dan 3:22

^d3:48 Galdeërs: Die volksgroep wat oor Babel regeer het vanaf 625 vC.

*3:49 engel ... in die smeltoond: Dan 3:25

*3:52 DanGr 3:3

^{54 e*}Lofwaardig is U

op die troon van u koninkryk,
en uitermate prysenswaardig
en verhewe tot in ewigheid,

^{55 *}en lofwaardig is U

wat in die dieptes kyk,
op die gerubs^f sit,
en prysenswaardig en uitermate
verhewe tot in ewigheid!

⁵⁶Lofwaardig is U in die uitspansel

van die hemel,
en prysenswaardig en heerlik
tot in ewigheid!

⁵⁷Loof die Here,

alle werke van die Here,
en besing en verhef Hom
tot in ewigheid!

^{58 *}Loof die Here,

engele van die Here,
en besing en verhef Hom
tot in ewigheid!

^e**3:54** Vanaf DanGr 3:54 het die •Theodotion-weergawe (wat hier as •bronteks geld) 'n ander volgorde as die •Ou-Griekse Vertaling en die •Vulgaat.

^{*}**3:54** 1 Kron 29:10; Ps 48:2

^{*}**3:55** Eks 25:18; 2 Sam 6:2

^f**3:55 gerubs:** Hemelse wesens met vlerke. In voorstellings van gerubs wat tydens opgrawings gevind is, word hulle uitgebeeld met die lyf van 'n dier, die gesig van 'n mens en uitgespreide vlerke. Op die •verbondsark was daar twee gerubs wat die basis van God se troon vorm.

^{*}**3:58-82** Ps 103:20-22; 145:10; 148:1-14

⁵⁹ Loof die Here, hemele,⁸
en besing en verhef Hom
tot in ewigheid!

⁶⁰ Loof die Here, waters
bokant die hemel,
en besing en verhef Hom
tot in ewigheid!

⁶¹ Loof die Here, al die magte,
en besing en verhef Hom
tot in ewigheid!

⁶² Loof die Here, son en maan,
en besing en verhef Hom
tot in ewigheid!

⁶³ Loof die Here,
sterre van die hemel,
en besing en verhef Hom
tot in ewigheid!

⁶⁴ Loof die Here, reën en dou,
en besing en verhef Hom
tot in ewigheid!

⁶⁵ Loof die Here, al die winde,
en besing en verhef Hom
tot in ewigheid!

⁶⁶ Loof die Here, vuur en hitte,
en besing en verhef Hom
tot in ewigheid!

⁶⁷ Loof die Here, koue en hitte,

⁸**3:59 hemele:** Die meervoud “hemele” reflekteer die Joodse opvatting dat die hemel uit verskillende vlakke bestaan het; vgl 2 Kor 12:2.

en besing en verhef Hom
tot in ewigheid!

⁶⁸ Loof die Here, dou en ryp,
en besing en verhef Hom
tot in ewigheid!

⁶⁹ Loof die Here, ys en koue,
en besing en verhef Hom
tot in ewigheid!

⁷⁰ Loof die Here, hael en sneeu,
en besing en verhef Hom
tot in ewigheid!

⁷¹ Loof die Here, nagte en dae,
en besing en verhef Hom
tot in ewigheid!

⁷² Loof die Here, lig en duister,
en besing en verhef Hom
tot in ewigheid!

⁷³ Loof die Here, blitse en wolke,
en besing en verhef Hom
tot in ewigheid!

⁷⁴ Laat die aarde die Here loof,
laat dit Hom besing en verhef
tot in ewigheid!

⁷⁵ Loof die Here,
berge en heuwels,
en besing en verhef Hom
tot in ewigheid!

⁷⁶ Loof die Here,
al die plante op die aarde,

en besing en verhef Hom
tot in ewigheid!

^{77 h} Loof die Here, fonteine,
en besing en verhef Hom
tot in ewigheid!

⁷⁸ Loof die Here, seë en riviere,
en besing en verhef Hom
tot in ewigheid!

⁷⁹ Loof die Here, seemonsters
en alles wat in die waters beweeg,
en besing en verhef Hom
tot in ewigheid!

⁸⁰ Loof die Here,
al die voëls van die hemel,
en besing en verhef Hom
tot in ewigheid!

⁸¹ Loof die Here,
al die wilde en mak diere,
en besing en verhef Hom
tot in ewigheid!

⁸² Loof die Here, mensekinders
en besing en verhef Hom
tot in ewigheid!

^{83 *} Loof die Here, Israel,
en besing en verhef Hom
tot in ewigheid!

⁸⁴ Loof die Here,

^h**3:77-78** Die •Vulgaat ruil DanGr 3:77 en 78 om.

^{*}**3:83** Ps 135:19

priesters van die Here,
en besing en verhef Hom
tot in ewigheid!

⁸⁵ *Loof die Here,
diensknegte van die Here,
en besing en verhef Hom
tot in ewigheid!

⁸⁶ Loof die Here,
geeste en siele van die opregtes,
en besing en verhef Hom
tot in ewigheid!

⁸⁷ *Loof die Here,
heiliges en nederiges van hart,
en besing en verhef Hom
tot in ewigheid!

⁸⁸ Loof die Here,
Ananias, Asarja en Misael,
en besing en verhef Hom
tot in ewigheid,
want Hy het ons aan Hadesⁱ ontruk,
ons uit die greep van die dood verlos,
uit die hart van die vlam
van 'n brandende smeltoond gered,
ons uit die hart van die vuur gered!

***3:85** Ps 134:1

***3:87** Ps 86:1; Sef 2:3

ⁱ**3:88 Hades:** Dit is voorgestel as 'n plek onder die aarde waarheen mense wat sterf, afdal; •Doderyk.

⁸⁹ *Dank die Here omdat Hy goed is,
omdat sy barmhartigheid
tot in ewigheid bly!

⁹⁰ Loof die God van die gode,
julle almal wat die Here eer,
en besing en dank Hom
omdat sy barmhartigheid
tot in ewigheid bly!”

13

Susanna

Susanna se skoonheid

¹ 'n Man met die naam Jojakim het in Babilon gewoon. ² *Hy het getrou met 'n vrou genaamd Susanna, dogter van Hilkia. Sy was baie mooi en iemand wat ontsag gehad het vir die Here. ³ Aangesien haar ouers opregte mense was, het hulle hulle dogter volgens die wet van Moses opgevoed. ⁴ Jojakim was baie ryk en het 'n pragtige tuin by sy huis gehad. Die Jode het gewoonlik by hom byeengekom omdat hy die meeste aansien van hulle almal gehad het.

⁵ In daardie jaar is twee oudstes^j uit die volk as regters aangestel. Hulle was van die soort van wie die Here^k gesê het: “Wetteloosheid het uit Babilon voortgekom — van oudstes, regters, wat veronderstel was om die volk te regeer!”¹ ⁶ Hierdie twee het baie tyd in Jojakim se huis

* **3:89** Ps 106:1; 136:1-3

* **13:2** Vgl Judit 8:7-8

^j**13:5 oudstes:** Mense wat aansien in die gemeenskap gehad en 'n leiersrol vervul het.

^k**13:5 Here:** Die Griekse woord hier is *despotes*. Gewoonlik is dit die woord *kurios* wat vertaal word as: "Here".

¹**13:5 Wetteloosheid ... regeer:** Die aanhaling stem nie ooreen met enige gedeelte in die OT nie.

deurgebring en almal wat regsake gehad het, het na hulle gekom.

⁷ Wanneer die mense teen die middag vertrek het, het Susanna gewoonlik haar man se tuin binnegegaan en daar rondgestap. ⁸ Die twee oudstes het haar elke dag daar sien ingaan en rondstap, en hulle is oorval deur 'n begeerte na haar. ⁹ Hulle denke het pervers geraak en hulle het hulle oë afgewend om nie na die hemel te kyk en hulle aan regverdige oordele te herinner nie. ¹⁰ Al twee was siek van hartstog oor haar, maar hulle het nie vir mekaar van hulle pyniging oor haar vertel nie, ¹¹ omdat hulle skaam was om hulle begeerte om intiem met haar te verkeer, teenoor mekaar te erken. ¹² Hulle het haar egter elke dag gretig afgeloer om na haar te kyk.

¹³ Eendag het die een vir die ander gesê: “Laat ons dadelik huis toe gaan; dit is etenstyd.” Hulle het uitgegaan en is afsonderlik daar weg, ¹⁴ maar al twee het omgedraai en by dieselfde plek uitgekom. Toe hulle mekaar vra wat die rede is, het hulle hulle hartstog teenoor mekaar erken. Hulle het toe saam 'n tyd afgespreek waarop hulle haar alleen sou kon kry. ¹⁵ Hulle het gewag op 'n geskikte geleentheid. Toe gebeur dit dat sy met net twee diensmeisies die tuin binnegaan soos sy die vorige dag en die dag daarvóór gedoen het. Sy wou in die tuin bad omdat dit warm was. ¹⁶ Daar was niemand anders nie behalwe die twee oudstes, wat weggekruip en haar dopgehou het. ¹⁷ Sy het vir die diensmeisies gesê: “Gaan haal vir my olyfolie en seep, en sluit die tuin se hekke sodat ek kan bad.” ¹⁸ Hulle het gemaak soos sy gesê het, die hekke van die tuin gesluit en by die syhek uitgegaan om te gaan haal wat sy hulle beveel het. Die diensmeisies het nie die oudstes gesien nie omdat hulle weggekruip het.

¹⁹ Toe die diensmeisies uit is, het die twee oudstes opgestaan en op Susanna afgestorm ²⁰ en vir haar gesê: “Kyk, die hekke van die tuin is gesluit, niemand sien ons nie en ons smag na jou. Gee nou toe en

verkeer intiem met ons. ²¹ Maar weier jy, gaan ons teen jou getuig en sê dat 'n jong man by jou was en dat dit is hoekom jy die diensmeisies van jou af weggestuur het!”

²² *Susanna het gekreun: “Ek is heeltemal vas! As ek dit doen, beteken dit my dood. As ek dit nie doen nie, sal ek nie uit julle mag kan ontsnap nie. ²³ *Maar dit is vir my beter om dit nie te doen nie en in julle mag te val, eerder as om voor die Here te sondig.” ²⁴ Susanna begin toe luidkeels skreeu,* en die twee oudstes het ook geskreeu, maar teen haar. ²⁵ Een van hulle het gehardloop en die hekke van die tuin oopgemaak. ²⁶ Toe die mense in die huis die geskreeu in die tuin hoor, storm hulle deur die syhek in om te sien wat haar oorgekom het. ²⁷ Toe die oudstes hulle stories vertel, het die dienaars baie skaam gekry omdat iets soortgelyks nog nooit tevore van Susanna gesê is nie.

Getuienis van die twee oudstes

²⁸ So gebeur dit die volgende dag, toe die mense weer in die huis van Susanna se man Jojakim bymekaarkom, dat die twee oudstes^m ook gekom het, gedryf deur die bose bedoeling om Susanna te laat doodmaak.ⁿ ²⁹ *Hulle het voor al die mense gesê: “Laat haal Susanna, dogter van Hilkia, die vrou van Jojakim!” Hulle het haar laat haal. ³⁰ Sy het gekom saam met haar ouers, haar kinders en haar hele familie. ³¹ Susanna was besonder fyn het 'n mooi figuur gehad. ³² Omdat sy 'n sluier gedra het, het die booswigte beveel dat die sluier afgehaal word

*13:22 Lev 20:10; Deut 22:22; Joh 8:4-5

*13:23 Vgl Gen 39:9

*13:24 Susanna ... skreeu: Deut 22:24

^m13:28 oudstes: Vgl voetnoot in DanGr 13:5.

ⁿ13:28 te laat doodmaak: Volgens Lev 20:10 en Deut 22:23-24 moes 'n vrou wat owerspel gepleeg het, met die dood gestraf word.

*13:29 Num 5:18-22

sodat hulle hulle aan haar skoonheid kon versadig, ³³ maar dié wat saam met haar was en ook die ander wat haar gesien het, het gehuil. ³⁴ Die twee oudstes het tussen die mense opgestaan en hulle hande op haar kop gesit.^o ³⁵ Sy het egter gehuil en opgekyk na die hemel omdat haar hart op die Here vertrou het. ³⁶ Maar die oudstes sê toe: “Terwyl ons alleen in die tuin gestap het, het hierdie een met twee diensmeisies ingekom, die hekke van die tuin gesluit en die diensmeisies laat gaan. ³⁷ Toe kom 'n jong man wat weggekruip het, na haar en gaan lê by haar. ³⁸ Ons was in die hoek van die tuin en toe ons die oortreding sien, het ons na hulle gehardloop. ³⁹ Ons het gesien dat hulle intiem verkeer, maar ons kon hom nie vashou nie omdat hy sterker as ons was, en die hekke oopgemaak en uitgestorm het. ⁴⁰ Ons het háár egter gegryp en gevra wie die jong man was, ⁴¹ maar sy wou ons nie sê nie. Dit getuig ons.” Die vergadering het hulle geglo omdat hulle oudstes van die volk en regters was, en hulle het haar tot die dood veroordeel.

Ontmaskering van die twee oudstes

⁴² ******Maar Susanna het luidkeels uitgeroep: “Ewige God, U ken dit wat verborge is; U weet alles voordat dit gebeur. ⁴³ U weet dat hulle vals teen my getuig het, en kyk, nou gaan ek sterf, hoewel ek niks gedoen het van dit alles waarvan hulle my kwaadwillig beskuldig het nie!”

⁴⁴ Die Here het haar geroep gehoor.

^o**13:34 hulle ... gesit:** Dit was blykbaar die gebruik dat getuies hulle hande op die kop van die aangeklaagde geplaas het; vgl Lev 24:14.

***13:42-43** Vgl Judit 9:2-14; EstGr 4:27-40

***13:42** Ps 33:13-15; Spr 15:11; Heb 4:13

⁴⁵ *Toe sy weggelei word om doodgemaak te word, het God die heilige gees^p van 'n baie jong man met die naam Daniël opgewek. ⁴⁶ Hy het met 'n harde stem uitgeroep: “Ek is onskuldig aan die bloed van hierdie vrou!” ⁴⁷ Al die mense het omgedraai na hom toe en gevra: “Wat beteken hierdie woorde wat jy gesê het?” ⁴⁸ Hy het tussen hulle gaan staan en gesê: “Israeliete, is julle so onnosel? Julle het sonder ondervraging en sonder om die waarheid te bepaal 'n dogter van Israel veroordeel. ⁴⁹ Gaan terug hof toe, want hierdie twee het vals teen haar getuig.”

⁵⁰ *Al die mense het haastig teruggegaan. Die ander oudstes^q het vir Daniël gesê: “Kom, sit tussen ons en vertel ons, want God het jou die gesag van 'n oudste gegee.” ⁵¹ Daniël sê toe vir hulle: “Vat hulle ver weg van mekaar en ek sal hulle ondervra.”

⁵² Toe hulle van mekaar weggeneem is, het hy een van hulle geroep en vir hom gesê: “Jy, wat in boosheid oud geword het — die sondes wat jy in die verlede gedoen het, het jou nou ingehaal! ⁵³ Jy het onregverdige uitsprake gelewer, die onskuldiges veroordeel en die skuldiges vrygelaat, terwyl die Here tog sê, “'n Onskuldige en regverdige mens mag jy nie om die lewe bring nie.”* ⁵⁴ Nou, as jy regtig die vrou gesien het, sê dan onder watter boom het jy hulle intiem met mekaar sien verkeer.” Hy antwoord: “Onder 'n gomboom.^r” ⁵⁵ Daniël sê toe: “Reg so! Jou gelieg kos jou jou kop, want 'n engel van God het reeds die vonnis

*13:45 Dan 4:5; 5:11,14

^p13:45 die heilige gees: Verwys hier nie na die Heilige Gees nie, maar na Daniël se toegewydheid.

*13:50 Wys 4:8-9

^q13:50 oudstes: Vgl voetnoot in DanGr 13:5.

*13:53 'n Onskuldige ... bring nie: Eks 23:7

^r13:54 gomboom: Dit verwys na 'n klein boom of struik.

van God ontvang en hy sal jou middeldeur sny!^s”

⁵⁶ Daniël het hom eenkant laat staan en opdrag gegee dat die ander een gebring moet word. Hy sê toe vir hom: “Kind van Kanaän en nie van Juda nie — skoonheid het jou mislei en begeerte het jou hart verderf! ⁵⁷ Dit is hoe julle die dogters van Israel gereeld behandel het. Hulle het uit vrees intiem met julle verkeer, maar hierdie dogter van Juda het nie julle wetteloosheid geduld nie! ⁵⁸ Sê dan nou vir my onder watter boom het jy hulle betrap terwyl hulle intiem met mekaar verkeer het.” Hy antwoord: “Onder 'n terebint.^t” ⁵⁹ Daniël sê vir hom: “Reg so! Jou gelieg kos jou ook jou kop, want die engel van God staan reg met die swaard om jou middeldeur te kap^u en so julle al twee uit te wis!”

⁶⁰ Die hele vergadering het hard geskreeu en God geloof wat diegene verlos wat op Hom hoop. ⁶¹ *Hulle tree toe teen die twee oudstes op omdat Daniël hulle deur hulle eie woorde as vals getuies ontmasker het. En die vergadering het met hulle gehandel soos hulle beplan het om aan hulle naaste te doen. ⁶² Die vergadering het toe volgens die wet van Moses gehandel, en hulle tereggestel. So is die verspilling van onskuldige bloed daardie dag voorkom.

⁶³ Hilkia en sy vrou het God geprys vir hulle dogter Susanna — so ook haar man Jojakim en die hele familie, omdat geen spoor van 'n skandelike daad by haar gevind is nie. ⁶⁴ Van daardie dag af het Daniël groot aansien by die volk geniet.

^s**13:55 sny:** Die Griekse woord *schizo* vir “sny” en *schinon* vir “gomboom” (DanGr 13:54) klink amper dieselfde.

^t**13:58 terebint:** 'n Siro-Palestynse boom met geveerde blare wat bladwisselend is en rooi bessies dra. Dit word ongeveer 5 m hoog, in teenstelling met die klein gomboom; DanGr 13:54.

^u**13:59 kap:** Die Griekse woord *prio* vir “kap” en *prinon* “terebint” (DanGr 13:58) klink amper dieselfde.

***13:61-62** Deut 19:16-21

Bel en die draak

Ontmaskering van die priesters van Bel

¹ *Toe koning Astuages by sy voorvaders begrawe is, het Kores, die Pers, sy koninkryk oorgeneem. ² Daniël was 'n vertroueling van die koning en geëerd bo al sy vriende.

³ Die Babiloniërs het 'n afgod met die naam Bel gehad.* Elke dag het hulle hom van twaalf mate gesifte meel,^v veertig skape en ses metretes^w wyn voorsien. ⁴ Die koning het hom ook vereer en gewoonlik elke dag gegaan om hom te aanbid, maar Daniël het sy God aanbid. ⁵ Die koning vra hom toe: “Hoekom aanbid jy nie vir Bel nie?”

Hy antwoord: “Omdat ek nie afgode aanbid wat met hande gemaak is nie, maar die lewende God wat die hemel en die aarde geskep het en heerskappy uitoefen oor alles wat leef.”*

⁶ Die koning het hom gevra: “Dink jy dan Bel is nie 'n lewende god nie? Of sien jy nie hoe baie hy elke dag eet en drink nie?”

⁷ Daniël het gelag en gesê: “Moenie mislei word nie, Koning, want hy is net klei binnekant en koper buitekant. Hy het nog nooit iets geëet of gedrink nie!”^{*} ⁸ Die koning het woedend geword, sy priesters geroep en vir hulle gesê: “As julle nie vir my sê wie al hierdie kos opeet nie, sal julle sterf! Maar as julle bewys dat Bel dit opeet, sal Daniël sterf, omdat hy Bel belaster het.” ⁹ Daniël sê toe vir die koning: “Laat dit wees soos u gesê het.”

*14:1 Dan 6:29

*14:3 Babiloniërs ... gehad: Jes 46:1; Jer 50:2; 51:44; Bar 6:40

^v14:3 12 ... gesifte meel: Ongeveer 900 kg.

^w14:3 6 metretes: Ongeveer 240 l; •Inhoudsmate.

*14:5 Omdat ... leef: Jes 45:5-6,20-22; Matt 22:32

*14:7 Hy ... gedrink nie: Sir 30:19

Daar was sewentig priesters van Bel, afgesien van hulle vroue en kinders. ¹⁰ Die koning is toe saam met Daniël na die huis^x van Bel. ¹¹ Die priesters van Bel het gesê: “Kyk, ons gaan nou uit. Koning, sit u self die kos uit, meng die wyn en sit dit neer. Sluit die deur en verseël dit met u seëlring. As u môre terugkom en u vind nie dat alles deur Bel opgeëet is nie, kan ons maar sterf. Anders sterf Daniël wat leuens oor ons vertel.”

¹² Hulle was nie bekommerd nie omdat hulle 'n geheime ingang onder die offertafel gemaak het. Daardeur het hulle gewoonlik ingegaan en die kos opgeëet. ¹³ Toe hulle uit is, het die koning die kos vir Bel uitgesit. ¹⁴ Maar Daniël het sy dienaars opdrag gegee, en hulle het as gebring en dit in die hele tempel gestrooi, in die teenwoordigheid van die koning alleen. Hulle is uit, en het die deur gesluit en dit met die seëlring van die koning verseël. Toe het hulle vertrek. ¹⁵ Die priesters het oudergewoonte gedurende die nag gekom, saam met hulle vroue en kinders, en alles geëet en gedrink.

¹⁶ Vroeg die volgende oggend het die koning opgestaan en Daniël saam met hom. ¹⁷ Die koning het gevra: “Is die seëls nog heel, Daniël?” Hy antwoord: “Hulle is heel, Koning.” ¹⁸ En terwyl hulle die deure oopmaak, kyk die koning na die offertafel en roep hard uit: “Bel, u is groot! By u is daar nie bedrog nie, nee, hoegenaamd geen bedrog nie!”

¹⁹ Maar Daniël het gelag en gekeer dat die koning na binne gaan. Hy het gesê: “Kyk na die vloer en let op wie se voetspore dit is.” ²⁰ Die koning het geantwoord: “Ek sien die voetspore van mans, vroue en kinders!”

²¹ Die koning het kwaad geword en toe die priesters en hulle vroue en kinders laat arresteer. Hulle het hom die geheime deure gewys waardeur hulle gewoonlik ingekom het en dit wat op die tafel was, geëet het. ²² Die koning het hulle laat doodmaak en Bel vir Daniël

^x**14:10 huis:** Verwys hier na Bel se tempel.

gegee, en hy het hom en sy heiligdom vernietig.

Daniël dood die draak

²³ Daar was ook 'n groot draak^y wat deur die Babiloniërs aanbid is. ²⁴ Die koning het vir Daniël gesê: “Jy kan nie sê dat hy nie 'n lewende god is nie, en jy moet hom aanbid.” ²⁵ Toe antwoord Daniël: “Ek sal die Here, my God, aanbid omdat Hy 'n lewende God is. Maar u, Koning, gee u my volmag en ek sal die draak sonder 'n swaard of 'n septer^z doodmaak.”

²⁶ Die koning sê toe: “Ek gee jou volmag.”

²⁷ Daniël het teer, vet en hare gevat, dit saam gekook en koekies daarvan gemaak. Hy het dit in die draak se bek gestop en die draak het dit geëet en oopgebars. Toe sê Daniël: “Kyk wat het julle aanbid!”

²⁸ *Toe die Babiloniërs hiervan hoor, was hulle woedend en het hulle teen die koning saamgespan en gesê: “Die koning het 'n Jood geword! Hy het Bel vernietig en die draak doodgemaak en die priesters met geweld om die lewe gebring.” ²⁹ Hulle het na die koning gegaan en vir hom gesê: “Lewer Daniël aan ons uit, anders maak ons u en u huisgesin dood!” ³⁰ *Die koning sien toe dat hulle hom behoorlik in 'n hoek gedryf het en onder dwang het hy Daniël aan hulle uitgelewer.

Daniël in die leeu kuil

³¹ Hulle het Daniël in die leeu kuil gegooi. Hy was ses dae daarin.

³² Daar was sewe leeus in die kuil. Hulle is elke dag met twee lyke en twee skape gevoer, maar in daardie tyd is hulle niks gegee nie sodat

^y**14:23 groot draak:** Kan ook vertaal word as: “groot slang”. Die aard van hierdie gedierte is onbekend.

^z**14:25 swaard of 'n septer:** Dit is simbole van militêre en koninklike mag onderskeidelik.

***14:28** Vgl Judit 14:10; 2 Mak 9:17

***14:30-31** Dan 6:17

hulle Daniël kon opvreet.

³³ Die profeet Habakuk was in Judea. Hy het bredie gemaak en brood in 'n bak gebreek en was op pad na die saailand om dit vir die mense wat oes, te gee. ³⁴ Maar 'n engel van die Here het vir Habakuk gesê: “Vat die kos wat jy het na Babilon, na Daniël in die leeuuil.” ³⁵ Habakuk het geantwoord: “Meneer, Babilon het ek nog nooit gesien nie en van die kuil weet ek nie.” ³⁶ *Die engel van die Here gryp hom toe aan sy kop en neem hom aan sy hare tot in Babilon en sit hom bo die kuil neer — alles soos met die suising van wind.^a

³⁷ Habakuk roep toe: “Daniël! Daniël! Vat die kos wat God vir jou gestuur het!” ³⁸ Toe sê Daniël: “U het my onthou, o God! U het nie dié wat vir U liefhet, in die steek gelaat nie!” ³⁹ Daniël het opgestaan en geëet. Die engel van God het Habakuk dadelik weer teruggeneem na sy eie plek.

⁴⁰ Op die sewende dag het die koning gekom om oor Daniël te treur. Hy het by die kuil gekom, ingekyk, en sowaar, daar sit Daniël! ⁴¹ *Hy het met 'n harde stem geroep en gesê: “Groot is U, Here, God van Daniël! Daar is niemand soos U nie!” ⁴² *Die koning het Daniël laat uithaal, en dié wat sy ondergang wou bewerkstellig, in die kuil gegooi. Hulle is dadelik ten aanskoue van Daniël opgevreet.

*14:36 Eseg 8:3

^a14:36 **suising van wind:** Dit kan ook vertaal word: “deur/met die geluid van sy gees”.

*14:41 Dan 2:47; 3:28-29; 4:3,34-37; 6:26-27

*14:42 Dan 6:24-25